

2023/2028(INI)

20.9.2023

YTTRANDE

från utskottet för konstitutionella frågor

till utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor

över situationen för de grundläggande rättigheterna i EU 2022 och 2023
(2023/2028(INI))

Föredragande av yttrande: François Alfonsi

PA_NonLeg

FÖRSLAG

Utskottet för konstitutionella frågor uppmanar utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor att som ansvarigt utskott infoga följande förslag i det förslag till resolution som antas:

1. Europaparlamentet välkomnar de framsteg som gjorts i förhandlingarna om EU:s anslutning till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, i enlighet med Lissabonfördraget, och den preliminära överenskommelse som nyligen nåddes om utkastet till reviderade anslutningsinstrument. Parlamentet kräver att anslutningen slutförs så snart som möjligt för att befästa skyddet av de mänskliga rättigheterna och göra det mer konsekvent i Europa genom att alla EU-institutioner underställs Europadomstolens auktoritet och genom att enskilda personer ges möjlighet att väcka talan mot unionen direkt vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Parlamentet uppmanar också EU att ansluta sig till ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.
2. Europaparlamentet efterlyser ett slutförande av EU:s och dess medlemsstaters anslutning till Europarådets konventioner, till exempel den europeiska konventionen till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, Lanzarote-konventionen, den straffrättsliga konventionen om korruption och den civilrättsliga konventionen om korruption samt den europeiska sociala stadgan och Istanbulkonventionen. Parlamentet uppmanar EU:s och medlemsstaternas organ att främja ett omfattande och konstruktivt samarbete med Europarådet i syfte att stärka deras ansvar för att garantera skyddet av grundläggande rättigheter.
3. Europaparlamentet betonar Istanbulkonventionens betydelse för skyddet av kvinnors grundläggande rättigheter och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet och uppmanar de sex medlemsstater som ännu inte har ratificerat den att göra detta utan ytterligare dröjsmål.
4. Europaparlamentet efterlyser en förstärkning av den nyckelroll som Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter spelar, bland annat genom att utöka dess uppgifter och befogenheter för att ytterligare främja och skydda de grundläggande rättigheterna i hela EU.
5. Europaparlamentet betonar medlemsstaternas roll på alla nivåer, särskilt de nationella och regionala parlamentens nivåer, nationella och lokala förvaltningar och brottsbekämpande myndigheter, när det gäller att säkerställa att stadgan om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*) tillämpas fullt ut vid genomförandet av unionsrätten. Parlamentet påminner om att Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter måste ges tillräcklig kapacitet och tillräckliga resurser för att kunna utföra de uppgifter som den anförtrotts i enlighet med sitt förnyade mandat.
6. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att ytterligare informera det civila samhällets aktörer och involvera dem i genomförandet av stadgan. Parlamentet påminner om att det enligt rapporten om grundläggande rättigheter 2022

från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter fortfarande finns utrymme för förbättringar när det gäller skyddet och främjandet av de grundläggande rättigheterna på lokal nivå. Parlamentet påminner om behovet att garantera att de rättigheter och principer som fastställs i stadgan beaktas vederbörligen i varje steg av EU:s lagstiftningsprocess och att övervaka genomförandet av alla rättigheter som fastställs i stadgan på alla förvaltningsnivåer. Parlamentet betonar att EU också måste prioritera medborgarnas utbildning och medvetenhet om deras grundläggande rättigheter och se till att de är välinformerade och har möjlighet att utöva dessa rättigheter.

7. Europaparlamentet noterar Europarådets rapport av den 6 oktober 2022 om den politiska yttrandefriheten som en förutsättning för demokrati (*Freedom of political speech: an imperative for democracy*). Parlamentet betonar att yttrandefriheten i EU inte får begränsas av en medlemsstats intressen, konstitutionella ram eller politiska beslut. Parlamentet betonar den stora betydelse som mediernas mångfald och yttrandefriheten har. Parlamentet betonar behovet att säkerställa de nationella tillsynsmyndigheternas opartiskhet och faktiska oberoende i förhållande till respektive regering. Parlamentet fördömer skarpt dessa myndigheters omotiverade och oproportionerliga inblandning i journalistisk verksamhet och redaktionella beslut i vissa medlemsstater. Parlamentet välkomnar i detta avseende förslaget till en europeisk rättsakt om mediefrihet och efterlyser ett snabbt godkännande av det.
8. Europaparlamentet noterar Europarådets rapport från juni 2022 om spionprogrammet Pegasus och dess konsekvenser för de mänskliga rättigheterna (*Pegasus spyware and its impacts on human rights*). Parlamentet uttrycker djup oro över dess slutsats att spionprogrammet Pegasus har eller skulle kunna ha en negativ inverkan på de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, inbegripet rätten till värdighet, mötesfrihet, religionsfrihet och rentav individens fysiska och psykiska integritet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att omedelbart upphöra med användningen av spionprogrammet Pegasus.
9. Europaparlamentet noterar Venedigkommissionens yttranden, rapporter och studier. Parlamentet begär att de efterlevs och följs upp på lämpligt sätt.
10. Europaparlamentet noterar rapporterna från OSSE/ODIHR om valobservatörsuppdrag i deltagande stater i EU.
11. Europaparlamentet beklagar att de grundläggande rättigheterna och uppehållsstatusen för EU-medborgare och brittiska medborgare har drabbats hårt av Förenade kungarikets utträde ur EU. Parlamentet betonar att protokollet om Nordirland är en förutsättning för friktionsfria förbindelser mellan EU och Förenade kungariket. Parlamentet uppmanar den brittiska regeringen och samtliga medlemsstater att garantera ett fullständigt skydd av rättigheterna för EU-medborgare och brittiska medborgare i enlighet med utträdesavtalet mellan EU och Förenade kungariket, handels- och samarbetsavtalet och Windsorramen, samt de rättigheter som fastställs i långfredagsavtalet.

12. Europaparlamentet anser att Rysslands anfallskrig mot Ukraina försatt EU i en ny situation, med en framtida utvidgning som omfattar Ukraina, Moldavien, Georgien och länderna på västra Balkan och där Köpenhamnskriterierna utgör grunden, särskilt stabiliteten hos institutioner som garanterar demokrati, rättsstatlighet, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.
13. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att behandla alla personer som söker skydd från Rysslands anfallskrig med medmänsklighet och solidaritet i enlighet med tillämpliga internationella lagar och avtal. Parlamentet efterlyser i detta avseende ett fullständigt genomförande av artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), särskilt när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna, bland annat i de pågående förhandlingarna om den nya migrations- och asylpakten.
14. Europaparlamentet välkomnar kommissionens antagande av den europeiska rättsstatsmekanismen och följaktligen det årliga offentliga uttalandet av rapporten om rättsstatsprincipen sedan 2020. Parlamentet fördömer skarpt de allvarliga kränkningarna av rättsstatens principer i vissa medlemsstater till förfång för de grundläggande rättigheterna och friheterna. Parlamentet uttrycker i synnerhet sin djupa oro över beslut som ifrågasätter EU-rättens företrädare och uppmanar kommissionen att inta en mycket bestämd hållning mot ihållande angrepp i vissa medlemsstater mot rättsstatsprincipen eller något av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget, genom att använda alla tillgängliga verktyg. Parlamentet välkomnar kommissionens rapport om rättsstatsprincipen 2023, särskilt de specifika rekommendationerna till medlemsstaterna om nationella rättssystem, ramar för korruptionsbekämpning, mediernas frihet och mångfald samt institutionella frågor som rör kontroller och motvikter. Parlamentet ger på nytt uttryck för sitt stöd för ett fullständigt genomförande av förordningen om villkorlighet i samband med rättsstatsprincipen och sitt krav på ett interinstitutionellt avtal om en ny mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter. Parlamentet betonar att artikel 7 i EU-fördraget måste reformeras och stärkas vid nästa översyn av fördragen för att säkerställa dess tillämplighet och ändamålsenlighet.
15. Europaparlamentet föreslår att respekten för rättsstatsprincipen inte bara bör vara en förutsättning för nya medlemsstaters anslutning, utan dessutom bör vara en bindande och verkställbar skyldighet som gäller samtliga medlemsstater och som övervakas under hela deras EU-medlemskap¹.
16. Europaparlamentet efterlyser ett införande av årliga konferenser om rättsstatsprincipen efter kommissionens rapporter om rättsstatsprincipen, med delegationer från samtliga medlemsstater och med deltagande av slumpmässigt utvalda medborgare från olika samhällsgrupper, parlamentsledamöter, lokala myndigheter, arbetsmarknadens parter och företrädare för det civila samhället, på grundval av förslaget från konferensen om Europas framtid.
17. Europaparlamentet beklagar djupt den senaste tidens skandaler, som har skadat EU:s anseende, till exempel korruptionsskandalen Qatargate och statsspionage med hjälp av Pegasus, med ledamöter av Europaparlamentet bland måltavlorna. Parlamentet kräver att man noggrant tar itu med alla konsekvenser av dessa skandaler, i syfte att fullt ut

¹ Europaparlamentets resolution av den 12 februari 2019 om genomförandet av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna i EU:s institutionella ram. EUT C 449, 23.12.2020, s. 28.

återställa parlamentets anseende och trovärdighet för att bevara medborgarnas förtroende för EU-institutionerna.

18. Europaparlamentet välkomnar därför antagandet av de ändringar av Europaparlamentets arbetsordning som syftar till att stärka institutionens integritet, oberoende och ansvarsskyldighet.
19. Europaparlamentet välkomnar arbetet i den undersökningskommitté som inrättats i Europaparlamentet (PEGA) för att undersöka befintliga nationella lagar som reglerar övervakning och för att fastställa huruvida spionprogram använts för politiska ändamål mot exempelvis journalister, politiker eller advokater. Parlamentet betonar att nationella regeringars olagliga användning av spionprogram undergräver den europeiska demokratin och de europeiska beslutsprocesserna. Parlamentet efterlyser större insyn i medlemsstaterna när det gäller de lagar som reglerar övervakning för att förhindra uppkomsten av nya massövervakningsskandaler.
20. Europaparlamentet är bestört, och uttrycker allvarlig oro, över slutsatserna i rapporten från Europeiska byrån för bedrägeribekämpning om Frontex operativa verksamhet i Grekland och byråns uppenbara likgiltighet för migranters liv och de aktiva kränkningarna av deras mänskliga rättigheter.
21. Europaparlamentet vill se en proaktiv politik för tillgång till handlingar, integritet och öppenhet från EU-institutionernas sida för att säkerställa att medborgarna i praktiken kan utöva sin rätt att granska EU-institutionernas arbete och verksamheter.
22. Europaparlamentet understryker, i enlighet med artikel 19 i EU-fördraget, artikel 67.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 47 i stadgan, att ett oberoende rättsväsen är hörnstenen i rättsstatsprincipen och i rätten till ett effektivt domstolsskydd. Parlamentet rekommenderar ett avsteg från den befintliga strategin att ta itu med fall som rör rättsstatsprincipen i enskilda länder på ett ad hoc-mässigt sätt, och begär att det utarbetas kriterier och kontextuella bedömningar för att vägleda medlemsstaterna så att dessa erkänner och på ett korrekt och jämförbart sätt tar itu med eventuella problem som rör rättsstatsprincipen.
23. Europaparlamentet betonar att rättsstatsprincipen är nära kopplad till respekten för demokrati och för grundläggande rättigheter och att dessa tre principer därför måste övervakas tillsammans.

INFORMATION OM ANTAGANDET I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

Antagande	20.9.2023
Slutomröstning: resultat	+: 21 -: 3 0: 0
Slutomröstning: närvarande ledamöter	Włodzimierz Cimoszewicz, Ana Collado Jiménez, Gwendoline Delbos-Corfield, Salvatore De Meo, Daniel Freund, Charles Goerens, Sandro Gozi, Zdzisław Krasnodębski, Jaak Madison, Victor Negrescu, Max Orville, Paulo Rangel, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Slutomröstning: närvarande suppleanter	François Alfonsi, Vladimír Bilčík, Mercedes Bresso, Pascal Durand, Alin Mituța
Slutomröstning: närvarande suppleanter (art. 209.7)	Sara Skyttedal

SLUTOMRÖSTNING MED NAMNUPPROP I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

21	+
PPE	Vladimír Bilčík, Ana Collado Jiménez, Salvatore De Meo, Paulo Rangel, Sara Skyttedal, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Renew	Charles Goerens, Sandro Gozi, Alin Mituța, Max Orville
S&D	Mercedes Bresso, Włodzimierz Cimoszewicz, Pascal Durand, Victor Negrescu, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira
The Left	Helmut Scholz
Verts/ALE	François Alfonsi, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund

3	-
ECR	Zdzisław Krasnodębski, Jacek Saryusz-Wolski
ID	Jaak Madison

0	0

Teckenförklaring:

+ : Ja-röster

- : Nej-röster

0 : Nedlagda röster